

kulunut siitä kun hän lähti, eikä ole toista kunta aikaa kirjoittanut mitään, ei ole rahaa lähettänyt, kun vähän alussa. Tämä oli viimeinen maito kuin voin ostaa. Oh kun ahdistaa henkeä. Täällä on niin herveän kylmä. Täytyy panna tuonne pesään tulta.

"Kuinka sinä olet täällä tarenut lapsi kulta?"

Voi kuinka kurjaa on elämä. Eihän osannut aavistaa että Otto näin minut heittäisi. Voi kuinka nuoruuteni päivinä toivoin hänestä paljon. Jospa olisin pysynyt terveenä, eikä Otton olisi tarvinnut lähteä työtä etsimään. Mutta nyt hän varmasti juo kaikkea. Mitä ajattelevat ihmiset tästä? Minä tällaisessa tilassa — voi Otto rakas, jospa edes kirjoittaisit — — voi kun voin huonosti, jos pääsisin tuonne vuoteelle.

Samalla sai hän yskänkohtauksen, jotta vaivoin voi kulkea vuoteeseensa.

Seuraavana aamuna ei hän voinut nousta. Pienokainen hoiteli häntä voimiensa mukaan. Naapurin Juha, joka kävi heillä puita pienimmässä, myös auttoi heitä sen kun voi. Mutta tauti yltyi. Henkeä ahdisti, voimat heikkenivät, tuskat kävivät vaikeaksi. Mutta aina tuskienkin välissä tuli mieleen Otto. Missä on hän? Miksi ei kirjoita. Se ajatus kouristi niin kovasti. Jospa olisi edes täällä. Hän raukka on niin auttamaton — — kuinka ihmiset mahtavat häntä vihata — ja kyllähän se väärin onkin, mutta jospa olisi ollut täällä ja olisin ollut terve, niin kyllä sitä silti olisi jotenkin toimeen tultu, enkä minäkään olisi näin onneton. Jos tulee kuolema, niin mihin tuo lapsi joutuu. Tässä keskeytyi ajatus. Hän ei tahtonut sitä ajatella. Eihän taivaskaan sitä voisi suoda, vaikka heikko kyllä olenkin. Hakevat lääkärin, niin he lupasivat.

Naapurit hoitivat häntä, valvoen hänen luonaan öit — vain Otto ei tullut, mutta kirje tuli, jossa ei ollut rahaa. Mutta tämäkin oli hyvä sairaalle. Kyllä tässä vielä kaikki hyvin kääntyi. — Silmät kirkastuneina katseli hän lastaan, joka leikki lattialla.

Oli sunnuntaipäivä — ilma oli kaunis, niin rauhaista. Joukko juhansansa kullekin. Teidän avullanne voin minäkin työni suorittaa. Kuinka hyvin minä voin tehdä työni, riippuu suureksi osaksi siitä, kuinka hyvin te työnnne suoritate.

Meidän täytyy pitää kaikki se ala mitä on jo voitettu — pitää Toverittarella kaikki ne tilaajat hankkia yhä uusia tilauksia. Muistakaa, että lehden taloudellinen asema suurimmaksi osaksi määrää minkälainen sisältö siihen voidaan laittaa. Ja mitäpä hyvää valistustyön tekemisestä on, jos se valistettava joukko on kovin pieni. Samalla kun tilaajamäärän kohottamisella lujitamme lehtemme taloudellista asemaa, samalla me myöskin ulotamme raivaus- ja valistustyömme yhä laajemmille ja laajemmille aloille.

Nyt on jo innostuttu Toveritarta lukemaan, siihen kirjoittamaan ja sen työlle tunnustusta antamaan. Yhtä vielä puuttuu. Puuttu vakituisia, innokkaita asiamiehiä, jotka lakkaamatta ottaisivat lehdelle tilauksia jokaisessa tilaisuudessa ja vieläpä talosta taloonkin käyden. Niitä on kyllä muutamia, mutta vielä kerrassaan liian vähän. Sellaisia asiamiehiä tarvitaan jokaisella paikkakunnalla missä vaan suomalaisia asustaa Yhdysvalloissa ja Canadassa.

Ei mikään mahdotoin asia ole tämän vuoden ajalla kohottaa Toverittaren tilaajamäärä kym-

lapiukaisia ihmisiä kulki hevoisilla pitkin tietä. He saapuvat tuolle tuuhean metsänlaidassa olevalle tuvalle. Siellä tuvan lattialla oli arkku, joka oli asetettu havujen päälle, josta heille. Siinä näemme hänet, äidin, joka elolta niin paljon toivoi, vaan jonka yhteiskuntamme kauhea kurjuus murti.

Missä on se pieni orpo? Hänet ovat hyvät ihmiset ottaneet. Eilen tervehti hän viimeisen keran äitiään, vaikka ei äiti voinut vastata. Odottaako häntä sama kohtalo, joka vaanii niin monia? Mutta minkä tähden? Sitä ei moni tohdi ajatella. Vaan äidin kasvot on rauhaisat. Niissä on tyyni rauha, jota ei voida murheilla rasittaa. Kaikki katselivat häntä tunteen samana tunnetta. He näkivät hänessä paljon, joka heille puhui kieltä, jota he ymmärsivät, ja siksi he häntä tahtoivat katella, sillä hän oli uhri mammonan alttarilla. He tahtoivat hänen haudallaan toistaa sanat, jotka niin usein olivat ennen toistaneet — ja he lauloivat hänelle laulun vapaudesta, jonka voi saavuttaa elämässä.

Mutta missä on Otto, tuo hänen kaipaamansa elämän kumppaninsa? Siellä missä yhteiskuntamme kurjimmat ovat, nuo poloiset, jotka elo on asettanut sille likävälille, joka niin monet turmioon on syössyt; jonka laidalla niin moni on vajoamassa. Ei auta vaimon rakkaus, ei lapsien rakkous, sillä tuon kuilun lidat ovat tänään liian jyrkät.

Canadian Anna.

TAVALLINEN TARINA

Oli kerran tyttö, nuori ja iloinen, kuin kesän perhonen. Kaikkialla mihin vaan hän meni oli ilo ja hilpeys seurassa. Kukaan ei koskaan nähnyt hänen olevan synkkinä. Usein toverit sanoivatkin hänelle: "kun olisi minullaikin tuollainen luonto kuin on tuolla Orvokilla! hän ei koskaan jaksaa ajatella mitään järkevää."

Mutta kukaan ei tiennyt että hän kammoi yksinäisyyttä ja hiljaisuutta. Silloin aina valtasi hä-

meneen tuhanteen ja siitäkkin yli. Ottakaamme kaikki se päämääräksemme. Siinä työssä voivat olla mukana lapset, nuoret ja vanhat. Onhan Toveritar meidän kaikkien yhteinen lehtemme.

Päämäärämme siis olkoon: **kymmenen tuhatta tilaajaa Toverittarelle.** Ja se päämäärä innostakoon meitä kaikkia toimimaan yhä uutterammin, yhä rivakammin, yhä sitkeämmin.

Toimitussivun ensimmäisellä palstalla näette joka viikko numerot siitä, kuinka monta uutta ja uudistettua tilausta Toverittarelle on viikon mittaan saapunut ja kuinka monta tilausta on samalla aikaa katkennut. Muistakaapa aina katsoa näitä numeroita ja koittakaa toimia niin, että se uusien tilausten numero olisi aina suurin ja sitä seuraava uudistettujen tilausten numero ja että katkenneiden tilausten numero häviäisi kokonaan.

Niille, jotka lehteä avustavat kirjoituksillaan, vielä muutama sana kehoitukseksi. Kirjoittakaa edelleenkin, vaikka ei niissä olekaan aina kaikki pisteet ja pilkut paikallaan. Kyllä minä ne täällä "fiksaan" niin, että niistä selvä saadaan. Ja kiitos kaikista entisistä kirjoituksista.

Uutta tarmo ja intoa kaikissa toimituksissa tälle alkavalle vuodelle toivottaa teidän kiitollinen

Selma-täti.

net ankara painajainen. Hänen sisimpänsä huusi rajusti että hänen on astuttava taistelurintamaan julkisesti tuomaan ulos se, mitä päivät päästään pää kokoilu ja sydän sykkäili.

Hän salanimellä oli tuonut ajatuksensa joskus julki paperille ja sanomalehtiin. Monet kysyivät turhaan tovereiltaan kuka noin sydämenkyllyydestä puhuu? Kukaan ei tiennyt ken se oli.

Mutta hänen kirjoituksensa olivat repäseviä, kiihottavia ja jokainen ken sattumalta luki sen heräsi vaikka kuinka sikeästi ennen nukkua.

Ne kirjoitukset huokuivat niin sydämellistä rakkautta, tuskaa, säälää, katkeruutta ja vihaa. Jokainen voi omistaa noista edellä mainituista erilleen, mihin kukin sana kuului — ei tarvinnut selittää, ei kysyä. Hän niin elävin esimerkin kuvaili, kuinka jotkut raukat luottaen kapitalisteihin, menetti kaikkensa, viimeksi sydänverensäkin ja vielä eivät nuo verenimijät tyytyneet, vaan vaativat tuon onnetoman rankan viattoman lapsetkin uhreiksi valanhimonsa alttarille.

Paikkakunnalla missä Orvokki oli, oli kerran suuri touhu. Jokainen tahtoi mennä kuulemaan kun oli puhuttu, että joku, jota moni halveksi laittomasta maailmassa-olostaan, oli aikonut puhua osaston iltamassa eräässä iltana kesällä.

Oli kokoushuone väkeä täynnä ohjelmaa oli paljo. Ensimmäisenä oli kunniaakas rouvashenkilö esiintynyt runolla, sitten ilmoitettiin hän, Orvokki, puhumaan.

Kaikki melkein olivat levottomia ja toiset ivaten nauroivat esiintyjälle. Hiljaa hiipien kuin varjo meni hän lavalle. Poskensa hehkuvät silmänsä säihkyivät, ääni vähän värähteli ensin kaipelesta, kun se oli ensikerta, kuin hän yleisön eteen meni, lukuunottamatta näyttölemistä.

Mutta hyvin hän suoriutui. Monet eläköön huudot kaikuvät kun hän astui alas lavalta. Hiljaisena meni hän kaikkein huomaamatta ulos. Ovensuussa oli eräs joka puristi hänen kättään ja pujahti hänen jälessään ulos.

Kadulla vasta huomasi Orvokki että se oli Vikki joka kulki hänen vieressään.

— Saanko tulla saattamaan?" kysyi Vikki.

— Tule vaan.

— Äänettömänä kulkivat he eteenpäin. Molempien sydän löi rajusti. Nyt tiesi Orvokki julkisen taistelun alkaneen hänenkin osalleen, ja sitä hän oli ja kauan odottanutkin. Se on suurta, kaunistaa ja jaloa taistella ihmiskunnan vapauden puolesta. Ja nyt helppo valloittaa itselleen yllänsä toverinsa läsnäollessa vannoni taistelevansa sosialismin eduksi vaikka se vaatisi hänen sydänverensä.

Hän tunsi joka hermonsä olevan jännityksestä kankean, eikä voinut palata kokoushuoneelle, vaikka kuinka tahtoi.

Vuosia oli kulunut siitä kun tämä pieni asia tapahtui ja nyt oli Orvokki muuttanut kokonaan Poissa oli entinen hilpeys, synkät varjo vain aina otsalla, kukaan ei hän iloinnut. Ei voinut, niin hän aina vastasi kun joku muistutti entisyyttä hänelle.

Hän oli taistellut koko voimillaan sydämeään ja sielustaan. Ei hän koskaan väsynyt ei nytkään, vaikka ei kodin portista voinut ulos mennä, jos ei ottanut viittä lastaan mukaansa.

Monta kovaa iskua ja kovaa kohtelua oli hän saanut kokea Vikiltäkin, vaikka Vikkiä sanottiin järkeväksi mieheksi. Ei hän koskaan itse valittanut olojaan, ei väsymystään ja puutettaan.

Toverit ja naapurin ihmettelivät hänen kärsivällisyyttään.

Mutta usein näytti hän itkeväneeltä ja ruumiinsa todisti väsymystä ja sairautta, silmät syväällä, posket kurtuiset ja tukka harmaa, kolmekymmentäkaksi-vuotuisena.

Kun hänelle syntyi viides lapsi kärsi hän kolme vuorokautta kauheita tuskia, silloin ensi kerran elämässään toivoi kuolemaa. Mutta hänellä ei ollut oikeutta kuolla, lapset tarvitsivat häntä.

— Vikki kyllä tulee toimeen ilman minua, ajatteli hän, maastessaan avuttomana vuoteellaan lastensa kanssa, joista vanhin pian täytti kahdeksan vuotta. Vikki oli mennyt asioilleen, kuten hän sanoi, lähtiessään kaupungille, "kyllä sinä pärjät, käske poikien passata, jos tarvitset jotain," sanoi Vikki lähtiessään.

Niin kului ilta, tuli yö, Vikkiä ei kuulunut, kovin levoton oli Orvokki. Hän tuntui kummallisesti kipeälle, odotti ja odotti. Viikko tuli Vikki. Hän näytti kiukkuiselta. — Orvokki valitti kipujaan.

— Aina vaan marista, mikä hätä sinulla on sinua maastessa, jokainen passaa sen kun voi", sanoi Vikki äkäisenä.

Orvokki huokasi, suuria kyynelitä kohosi hänen silmiin, nyt päätti hän lopettaa vaihtolonsa.

— Oi rakas Vikki, alkoi hän heikosti. — Minä olen kärsinyt paljon tämän yhdeksän vuoden aikana. Minä olen synnyttänyt viisi lasta, orjaa" ja hän taas huokasi syvään — ja sinä et anna minulle mitään arvoa. Ei minun elämäntyöni ole mitään, aina sinä halveksuen sanot: mitä ne vanhat akat, ei ne enää kelpaa mihinkään, ja akat ovat kotia ja lapsia varten ja miestensä sulostuttajia — ei ne enää tarvitse olla yleisön nähtävänä.

— Loruja, suu kiinni ja nukkumaan, sinä olet sitä varten kun sinua kotona tarvitaan. Ja jos et tykkää olla niin tuossa on ovi, sanoi Vikki, vahasta vapisten.

— Sen tiedän, olen tiennyt monta vuotta jo — sanoi Orvokki nyyhkiin. — Nyt minä todella ymmärrän miksi sinunlaiset miehet Vikki ottavat vaimon itselleen, siksi, että ei tarvitse käydä huviloissa niin usein ja on koti, jossa huolehditaan ruuasta ja lämmöstä. — Niin, tämä on puhtaan rakkauteni palkka. Monia unettomia öitä olen sinun ja lasten tähden valvonut — monta puutetta ja vilua kärsinyt vaivaten.

— Kun kaksi kuukautta olin vuoteen omana tuon Helvin jälkeen, enkä koskaan parane, niin etten sitä joka päivä askaroidessani tunne, uskallan sanoa sinulle sinne päin, että pitäisi jotenkin rajoittaa noiden lasten tuloa harvemmaksi, etten mitenkään jaksaa niin usein niitä laittaa tähän kurjaan maailmaan ja tähän köyhyyteen, kirjoitit minut silloin kurjimmaksi otukseksi mitä maailmassa on. — itku tukehdutti hänen äänensä. Sitten hän huokasi syvään, katsoi kyynelien läpi pientä käärröä, joka liikkui hänen vierellään.

Lapsi yski kummallisesti, näytti tukehtuneelle, vaikka ei vaatteet haitanneet ja jonkun minutin kuluttua kuoli.

Orvokin veri kuohui kuin meri, kauheita ajatuksia risteili hänen sairaisa aivoissaan — huokaus aina syvempi ja syvempi kohosi rinnasta, rinta tuntui halkeavan ei voinut kylliksi puhalttaa ilmaa suusta. Veri kiehuu päässä.

Ponnistettuaan kaikki voimansa kohosi hän istualleen, kauhun valtaamana nousi seisalleen menin horjuen viereiseen huoneeseen, suuteli lapsia, jotka nukuivat ja puhui jotain hiljaa, vir-